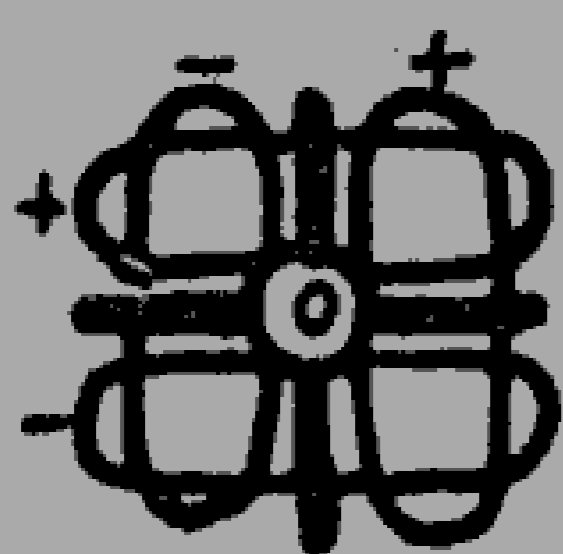
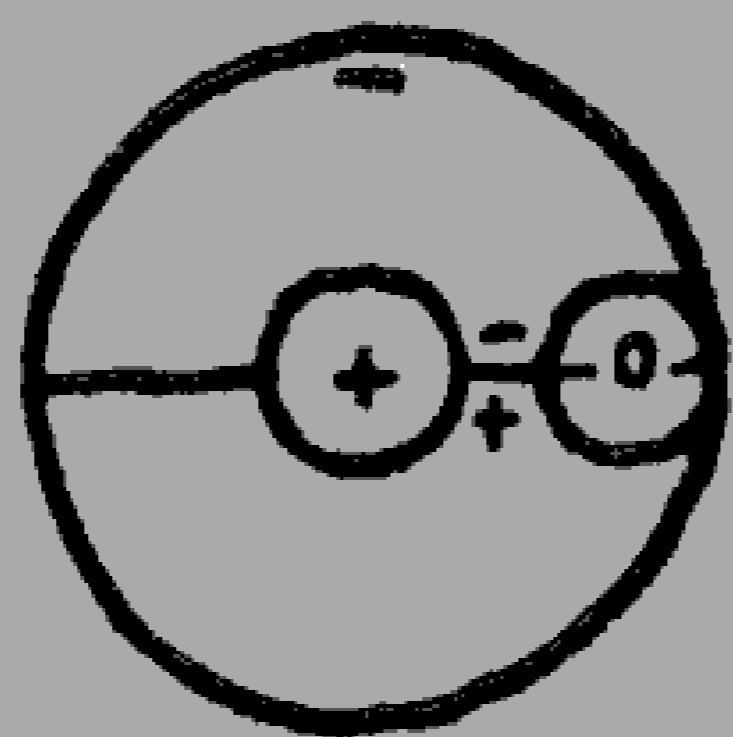
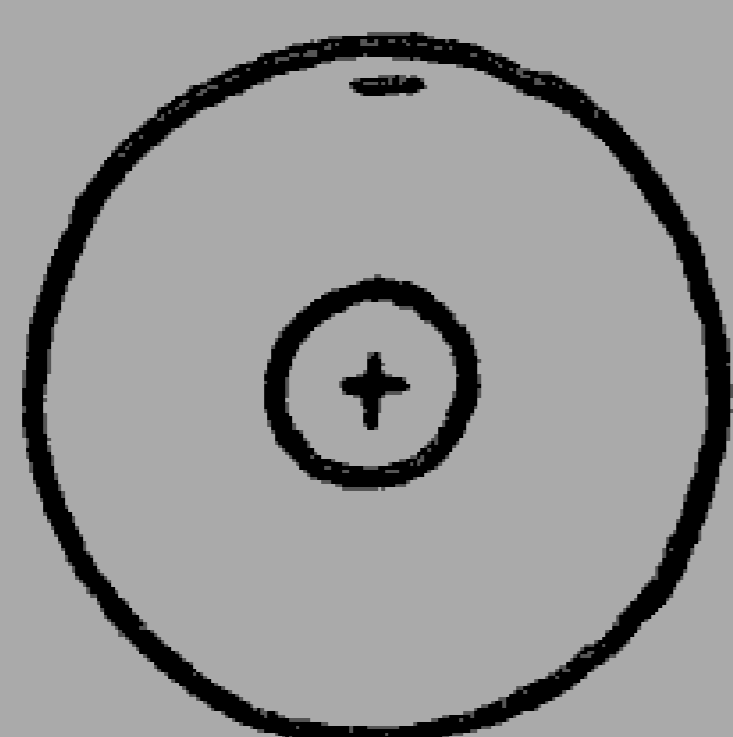
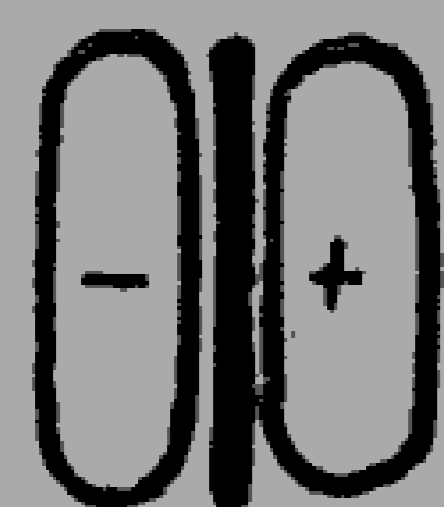
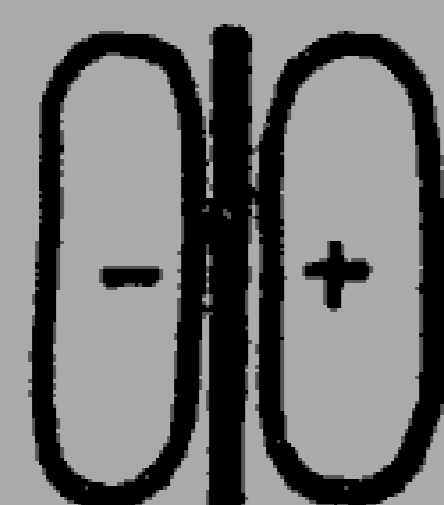

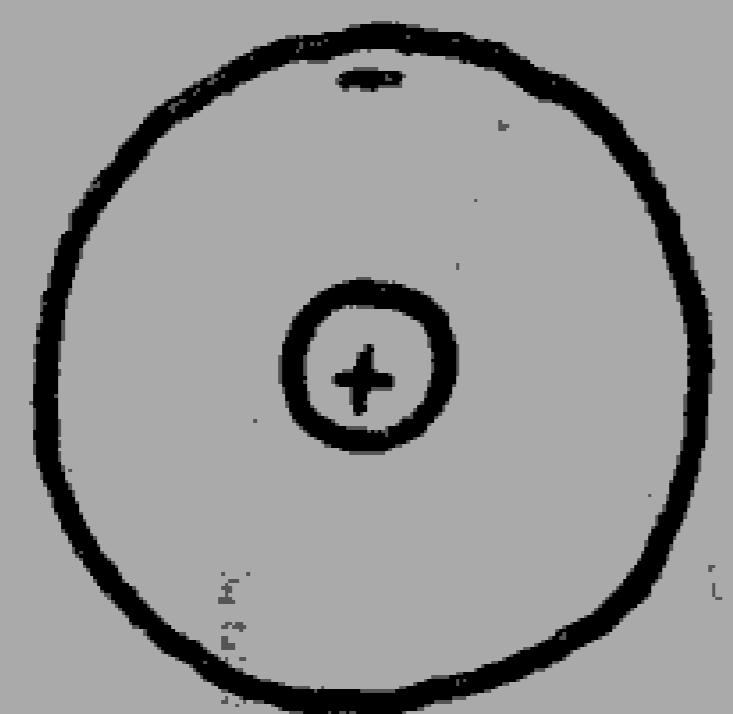
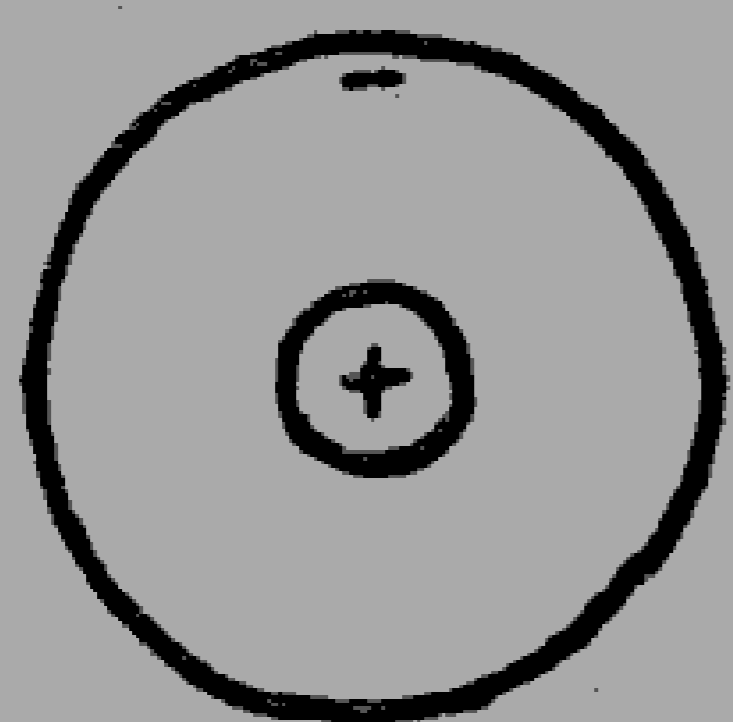
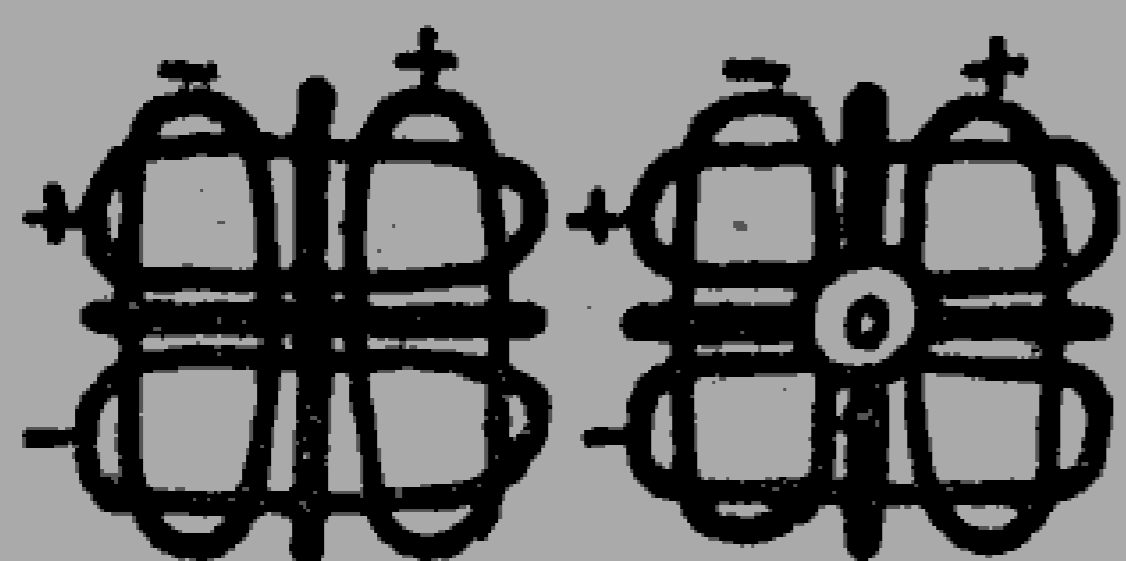
Α. - Φ. Λ Α Γ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ

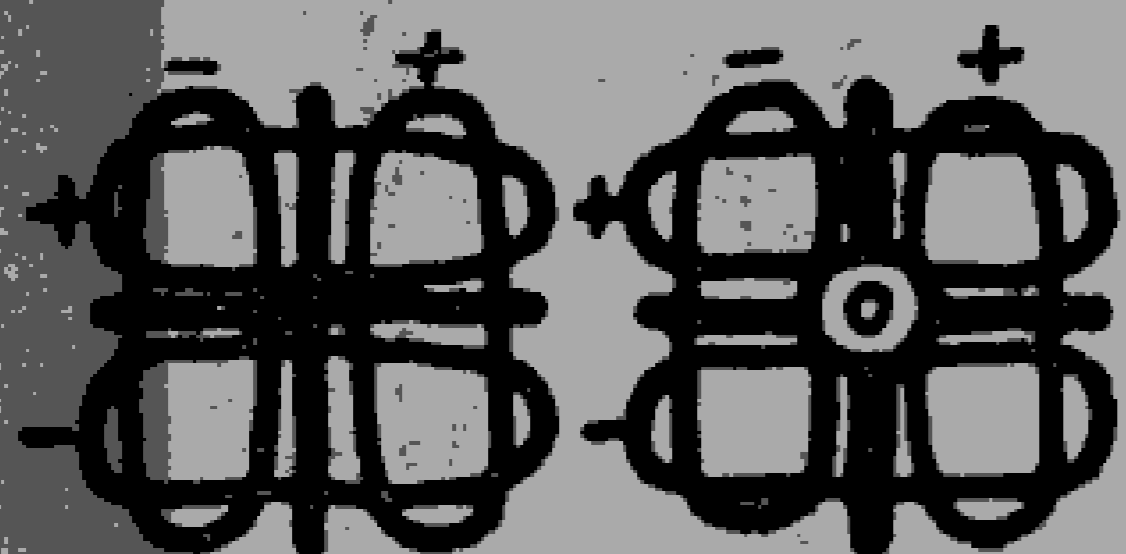
δομική πολεοδομία

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΩΣ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1973

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ – ΦΑΙΔΩΝ ΛΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Υφηγητής Πολεοδομίας και Χωροταξίας Ε.Μ.Π.
Δρ. Μηχανικός Ε.Μ.Π., Δρ. Έθνολόγος Σορβόνης

Δ Ο Μ Ι Κ Η Π Ο Λ Ε Ο Δ Ο Μ Ι Α
Ο Ο Ι Κ Ι Σ Μ Ο Σ Ω Σ Σ Υ Σ Τ Η Μ Α

Copyright

Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος

Technical Chamber of Greece
4, Karageorgi Servias - Athens

« . . . the Consciousness III person . . . seems to possess an extraordinary 'new knowledge'. . . One of the ways to describe this 'new knowledge' is to say that it is capable of ignoring categories. We are all limited in our thinking by artificially drawn lines; . . . When the category-barriers are removed, new relationships are seen. . . It is of the essence of the thinking of the new generation that man should be constantly open to new experience, constantly ready to have his old ways of thinking changed. . . »

Ch. Reich, The Greening of America

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Ἡ σύγχρονος Πολεοδομία δέν δύναται πλέον νά ἀνήκη μόνον εἰς τήν σφαῖραν τῆς τεχνικῆς. Ἦδη διαμορφοῦται διεθνῶς ὡς ἓνας σύνθετος κλάδος τῶν κοινωνικῶν, οικονομικῶν καί φυσικῶν ἐπιστημῶν, τῆς τεχνολογίας καί, βεβαίως, τῆς τέχνης.

Ἡ ἔνταξις, ὁμως, τῆς Πολεοδομίας εἰς τήν χωρίαν τῶν ἐπιστημῶν προϋποθέτει τήν ἔδρασίν της ἐπὶ ἑνὸς θεωρητικοῦ ἐπιστημολογικοῦ ὑποβάθρου καί ὄχι ἐπὶ μιᾶς ἐμπειρικῆς τεχνικῆς. Οὕτω, ὁ ἐντοπισμὸς τῶν προβλημάτων τῶν οἰκισμῶν καί ἡ ἐπίλυσις των δέον νά ἀκολουθοῦν μίαν ἐπιστημονικὴν ἀναλυτικὴν μεθοδολογίαν «διαγνώσεως» καί ἀντίστοιχον «θεραπευτικὴν ἀγωγήν», βασιζομένην εἰς τήν γνῶσιν τῶν νόμων καί τῶν αἰτίων, τὰ ὅποια διαμορφώνουν τὰ προβλήματα καί διαγράφουν τὰς ἐξελίξεις.

Ἐκ παραλλήλου, ὁμως, εἴμεθα ἀκόμη ὑποχρεωμένοι ἐκ τῆς ἐμπειρίας καί τῶν στοιχείων τοῦ ἱστορικοῦ πλαισίου, ὡς καί ἐκ τῶν σημερινῶν καταστάσεων καί προβλημάτων νά διατυπώνωμεν «ἐμπειρικάς» μεθόδους καί νά ἐπιδιώκωμεν «διὰ διαδοχικῶν προσεγγίσεων» τήν βελτίωσιν τοῦ τεχνητοῦ μας περιβάλλοντος. Βασιζόμεθα, δηλαδή, εἰς τήν περίπτωσιν αὐτὴν περισσότερο εἰς τήν ἐμπειρίαν καί τὸ πείραμα καί ὀλιγότερον εἰς τήν ἀναλυτικὴν μέθοδον.

Ἡ συνύπαρξις καί τῶν δύο τούτων «Σχολῶν» εἰς τὸν πολεοδομικὸν σχεδιασμόν, κατὰ τήν προσωπικὴν μας γνώμην, ὄχι μόνον δέν ἀποκλείεται, ἀλλὰ, ὡς συμβαίνει μὲ τήν πλειονότητα τῶν ἐπιστημῶν, ἀκόμη καί τῶν θεωρητικῶν, ἐπιβάλλεται.

Γενικῶς, εὐρισκόμεθα εἰς τήν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ τεχνολογικοὶ κλάδοι καί αἱ «τεχνικάι» ἀρχίζουν νά βασιζονται εἰς ἐπιστημονικὴν ἀνάλυσιν, ἀλλὰ, περιέργως, καί ἀντιστρόφως, δηλαδή οἱ θεωρητικοὶ καί ἀναλυτικοὶ ἐπιστημονικοὶ κλάδοι νά ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ «τεχνικάς». Εἰδικώτερον ὁμως διὰ τὴν πολεοδομίαν, ἡ ὁποία ἐκκινεῖ ἐκ τῆς ἐμπειρικῆς τεχνικῆς, ἀλλὰ σήμερον πλέον ἀρχίζει νά βασιζέται ἐπὶ τῆς «ἀναλύσεως», δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορισθῆ μέχρι ποίου σημείου ὁ ἓνας ἢ ὁ ἄλλος τομεὺς θά πρέπει νά τὴν ἀπαρτίξουν, οὔτε ἂν ἀργότερον θά ἀποδειχθῆ ὅτι ἡ «ἀνάλυσις» εἰσηλθεν περισσότερο τοῦ δέοντος εἰς ταύτην, μὲ δυσμενεῖς ἐνδεχομένως ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς τεχνικῆς καί τῆς τέχνης ἀκόμη.

Πάντως σήμερον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, λόγῳ τῆς νηπιακῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ «ἀναλυτικὴ Πολεοδομία», ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν «ἐμπειρικὴν Πολεοδομίαν», νά ὑποβοηθήσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πρώτης.

Ἐπὶ τὸ πρῖσμα αὐτό, εἶναι σκόπιμον νά ὀργανωθῆ ἡ ἔρευνα τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τῆς Πολεοδομίας, χωρὶς τοῦτο ὁμως νά ἀποτελῆ καί τὸν σκοπὸν, ὁ ὁποῖος θά εἶναι νά διατυπωθοῦν θεωρίαι κατευθυντήριοι διὰ τὰς μελέτας ἐφαρμογῆς καί γενικώτερον διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ὀρθωτέραν ἐπέμβασιν πρὸς βελτίωσιν τοῦ τεχνητοῦ περιβάλλοντος. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν καί λοιπῶν ἐργασιῶν τοῦ Σπουδαστηρίου Πολεοδομικῶν Ἐρευνῶν, καθὼς καί τοῦ μεταπτυχιακοῦ Σεμιναρίου ἐξειδικεύσεως εἰς τὴν Πολεοδομίαν καί Χωροταξίαν τοῦ Ε.Μ.Π., σημαντικώτατον μέρος σκοπεύει πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν.

Τὸ παρὸν ἔργον τοῦ κ. Α.-Φ. Λαγοπούλου, Ὑφηγητοῦ Ε.Μ.Π., ἐντάσσεται βασικῶς εἰς τὴν σφαῖραν τῆς προσφάτως ἐμφανισθείσης «ἀναλυτικῆς Πολεοδομίας», ἀποτελεῖ δὲ σημαντικὴν προσφορὰν εἰς αὐτήν. Ἡ σημασία τοῦ ἔργου καθίσταται ἔτι σημαντικώτερα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, ἐὰν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεωρητικῶν τῆς πολεοδομίας στρέφεται συνεχῶς περισσότερον πρὸς τὴν χρῆσιν ἀναλυτικῶν μεθόδων καὶ μαθηματικῶν μοντέλων, εἶναι πολὺ ὀλιγώτεροι αἱ ἔρευναι ἐπιστημολογικῆς φύσεως, καταδεικνύουσαι τὰς ἐπιστημονικὰς διαδικασίας, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν εἰς τὴν δόκιμον χρῆσιν τῶν ἀναλυτικῶν μεθόδων.

Τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη, ὑπεστηρίχθη καὶ ἐνεκρίθη ὡς διατριβὴ ἐπὶ Ὑφηγεσία εἰς τὴν Ἔδραν τῆς Πολεοδομίας τοῦ Ε.Μ.Π., ἀνήκει εἰς τὴν διεθνή πρωτοπορίαν τῶν ἐπιστημονικῶν προσεγγίσεων εἰς τὴν Πολεοδομίαν. Θέτει ὡς σκοπὸν τοῦ τὸν ἐντοπισμὸν τῶν θεμελιωδῶν πολεοδομικῶν — ἀκριβέστερον «οἰκισμολογικῶν» — ἐννοιῶν καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν καταλλήλων μεθοδολογικῶν διαδικασιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι προκειμένου νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη, ὑπὸ τὸ πολεοδομικὸν πρῖσμα, τοῦ οἰκισμού.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἔργου ἀναφέρεται εἰς τὴν «λειτουργικὴν Πολεοδομίαν». Εἰς τοῦτο διερευνᾶται ὁ οἰκισμὸς ὡς «δομὴ», καθορίζονται τὰ στοιχεῖα τῆς δομῆς ταύτης καὶ ταξινομοῦνται συστηματικῶς. Θίγεται ἐπίσης σειρὰ καιρίων προβλημάτων, ὡς ἡ πιθανὴ μορφή τῶν πολεοδομικῶν δομῶν, τὰ αἷτια μετασχηματισμοῦ τῶν καὶ ἡ σχέσις τῶν μὲ τὰς χωροταξικὰς καὶ τὰς ἀρχιτεκτονικὰς δομάς.

Εἰς τὸ δεῦτερον μέρος τῆς μελέτης χρησιμοποιοῦνται ἐννοιαὶ καὶ μέθοδοι τῆς δομικῆς γλωσσολογίας, μέσῳ τῶν ὁποίων διαπιστοῦται ὅτι ὁ οἰκισμὸς εἶναι μία «σημειολογικὴ δομὴ», καὶ τοῦτο ὑπὸ διπλῆν ἐννοίαν. Ἀφ' ἑνός, ἡ εἰκὼν τοῦ οἰκισμού δι' ἓνα ὑποκείμενον ἀποτελεῖ, καθὼς ἀποδεικνύεται, μίαν δομὴν, τῆς ὁποίας διατυπώνονται οἱ νόμοι καὶ τὰ χαρακτηριστικά, ἀφ' ἑτέρου, ὁ οἰκισμὸς, ὡς προϊόν τῆς διαδικασίας τοῦ σχεδιασμοῦ, συνιστᾷ μίαν σημειολογικὴν δομὴν, τῆς ὁποίας μελετῶνται τὰ χαρακτηριστικά.

Ἡ ἐνότης τῶν δύο μερῶν ἐπιχειρεῖται μὲ τὴν χρῆσιν τῆς συγχρόνου γενετικῆς στρουκτουραλιστικῆς μεθοδολογίας, ἡ δὲ σχέσις τῶν μελετᾶται εἰς τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἔργου.

Εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ μεθοδικαὶ καὶ ἐπιτυχεῖς ἀναλύσεις τοῦ συγγραφέως εἰς τὰς δύο περιοχὰς τῆς πολεοδομίας, μὲ τὰς ὁποίας ἀσχολεῖται τὸ ἔργον του, εἶναι θεμελιώδεις διὰ τὴν πολεοδομικὴν ἔρευναν καὶ ἐφαρμογὴν. Ἐπὶ πλέον, λόγῳ τῆς νέας ὀπτικῆς, ὑπὸ τὴν ὁποίαν προσεγγίζουν τὴν πολεοδομίαν, ἀνοίγουν νέους ἐρευνητικοὺς ὀρίζοντας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ὠθεῖ εἰς τὴν εὐχὴν ὅπως ὀργανωθοῦν αἱ κατάλληλοι διεπιστημονικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, αἱ ὁποῖαι καὶ θὰ τροφοδοτήσουν τὴν πολεοδομικὴν ἐφαρμογὴν καὶ θὰ συμβάλλουν θετικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ δομημένου περιβάλλοντος.

ΑΘΑΝ. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

Καθηγητὴς Πολεοδομίας Ε. Μ. Πολυτεχνείου